

§ 76 **Utlåtande om förslag till lag om samarbete vid ordnande av efterbehandling av stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor i havsområdet samt till lag om ändring av 111 a § i räddningslagen**

Kommundirektören:

Miljöministeriet ber om utlåtanden om ett utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om samarbete mellan vissa kommuner vid ordnande av efterbehandling av stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor i havsområdet samt till lag om ändring av 111 a § i räddningslagen. Remisstiden löper ut den 26 april 2026.

Förslaget till Larsmo kommuns utlåtande har beretts i samråd med övriga österbottniska kustkommuner.

Syftet med propositionen är att förbättra kustkommunernas förutsättningar att ordna efterbehandling samt att stärka samarbetet mellan kustkommunerna vid omfattande och allvarliga fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor. Genom propositionen strävar man dessutom efter att utveckla kustkommunernas beredskap för efterbehandling genom att föreskriva om en skyldighet att utarbeta en beredskapsplan.

Syftet med propositionen är också att säkerställa att bestämmelserna om efterbehandling av marina miljöskador är enhetliga och täcker skador som orsakas av både oljeprodukter och andra skadliga ämnen.

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om samarbete mellan vissa kommuner vid ordnande av efterbehandling av stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor på havsområden samt att räddningslagen ändras.

I den nya lagen föreslås bestämmelser om kustkommunernas samarbete och beredskap för att ordna efterbehandling enligt 111 a § i räddningslagen vid sådana stora fartygsoljeskador eller fartygskemikalieolyckor på havsområden som medför allvarlig risk eller olägenhet för miljön eller människors hälsa.

Kustkommunerna ska ordna efterbehandling av sådana skador. För detta ska kommunernas delas in i tre samarbetsområden. Till det västra samarbetsområdet hör kustkommunerna i Egentliga Finland, Satakunta och Österbotten, medan kommunerna i Mellersta Österbotten, Norra Österbotten och Lappland hör till det norra samarbetsområdet.

Samarbetsområdena ska genom en beredskapsplan och andra åtgärder förbereda sig på att ordna efterbehandling av stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor på havsområden. Tillstånds- och tillsynsverket ska styra beredskapsplaneringen i samarbetsområdet. I beredskapsplanen ska det anges hur efterbehandlingen i

samarbetsområdet organiseras, vilka aktörer som deltar i efterbehandlingen och vilka deras uppgifter är.

Enligt den förslagna 111 a § i räddningslagen ska kommunen vid behov ansvara för efterbehandling av oljeskador inom sitt område. De kommunala myndigheterna och verken ska vid behov delta i efterbehandlingen.

Det föreslås också att kommunen vid behov ska ansvara för rengöring och iståndsättning av mark, grundvatten och kustområden som förorenats till följd av en sådan fartygskemikalieolycka som medför allvarlig risk eller olägenhet för miljön eller människors hälsa så snart nödvändiga bekämpningsåtgärder för att begränsa skadan och samla upp skadliga ämnen har genomförts.

Det föreslås att efterbehandlingen ska ledas av en kommunal myndighet, som ska ha samma befogenheter som räddningsledaren har enligt räddningslagen. Tillstånds- och tillsynsverket ska styra och samordna efterbehandlingsarbetet, om bekämpningen omfattar flera kommuner.

Enligt gällande lag ansvarar kommunen vid behov för efterbehandlingen av oljeskador inom sitt område. Genom lagförslaget utvidgas kommunens ansvar till att även omfatta efterbehandling av stora fartygskemikalieolyckor till havs. Dessutom föreslås bestämmelser om skyldigheten för kommunerna att samarbeta inom samarbetsområdet och att delta i planering och beredskap för efterbehandling.

Bilagor:

Utkast till regeringens proposition med förslag till lag om samarbete mellan vissa kommuner vid ordnandet av efterbehandling av stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor i havsområdet samt till lag om ändring av 111 a § i räddningslagen

Kommundirektörens förslag:

Kommunstyrelsen avger följande utlåtande:

Sammanfattning av era kommentarer om utkastet till regeringsproposition för sammanställning av utlåtandena:

Larsmo kommun ställer sig kritisk till lagförslagen och anser att de grundläggande lösningar som föreslås bör omprövas.

Statliga myndigheter bör ansvara för planering, beredskap, ledning, genomförande och finansiering av efterbehandling av stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor i sin helhet.

Om kommunerna trots allt ska ha ett ansvar i detta sammanhang, bör lagförslagen kompletteras med tydliga bestämmelser om att staten helt finansierar verksamheten samt om samarbete mellan samarbetsområdena och de kommuner som ingår i dem.

Lagförslagen leder till ojämlik behandling av de finländska kommunerna, eftersom de nya uppgifter som föreslås och kostnaderna för dem enbart drabbar kustkommunerna.

Era kommentarer till 1 § i lagen och motiveringen till den:

Stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor till havs kan orsaka betydande skador för miljön, naturen, människors hälsa, egendom och näringslivet. Tydliga bestämmelser om hur efterbehandlingen och beredskapen för den ska organiseras och finansieras förbättrar myndigheternas beredskap och samordningen av verksamheten. Därför är det viktigt att lagstiftningen förtydligas till dessa delar.

Enligt Larsmo kommuns uppfattning svarar de föreslagna bestämmelserna dock inte mot detta behov. De kommer sannolikt inte att leda till ett välfungerande system för beredskap, planering, organisering, samordning, genomförande och finansiering av efterbehandlingen.

Era kommentarer om 2 § i lagen och motiveringen till den:

-

Era kommentarer om 3 § i lagen och om motiveringen till den:

I lagförslagen ingår inga bestämmelser om samarbete mellan de tre samarbetsområdena eller mellan kommuner som ingår i olika samarbetsområden.

Om kommunerna ska ha ett ansvar i sammanhanget, bör lagen kompletteras med bestämmelser om samarbete mellan samarbetsområdena, hur samarbetet ska ledas och organiseras, och hur kostnaderna ska fördelas mellan samarbetsområdena och mellan kommuner som ingår i olika samarbetsområden.

Om en stor fartygsoljeskada eller fartygskemikalieolycka inträffar till havs utanför Larsmo, påverkar den sannolikt både det västra och det norra samarbetsområdet.

Om kommunerna trots allt ska ansvara för efterbehandlingen, vilket Larsmo kommun inte anser vara en hållbar modell, bör det finnas tydliga bestämmelser om samarbete mellan samarbetsområdena och ett obligatoriskt system för regelbundna gemensamma övningar över samarbetsområdenas gränser.

Era kommentarer om 4 § i lagen och motiveringen till den:

I lagförslagen beaktas inte att kommunerna inte längre ansvarar för räddningsväsendet och att kommunerna därför inte längre har sakkunskap, personalresurser, utrustning eller finansiering för efterbehandling av stora olje- och kemikalieskador till havs.

Den sakkunskapen och de resurserna finns i nuläget främst hos statliga myndigheter såsom Gränsbevakningsväsendet och Tillsyns- och tillståndsverket samt hos välfärdsområdenas räddningsverk.

Därför bör statliga myndigheter och välfärdsområdena, inte kommunerna, ansvara för efterbehandlingen och för beredskapen som gäller den.

Era kommentarer till 5 § i lagen och motiveringen till den:

Kommunernas roll och ansvar för beredskap, organisering, finansiering och genomförande av efterbehandling bör vara betydligt mindre än vad som nu föreslås. I stället bör statliga myndigheter såsom Gränsbevakningsväsendet och Tillsyns- och tillståndsverket samt välfärdsområdenas räddningsverk i första hand ansvara för dessa uppgifter.

Kommunernas roll bör vara stödjande och utgå från de resurser kommunerna faktiskt har i nuläget.

Era kommentarer om ändringen av 111 a § i räddningslagen och motiveringen till den:

I lagförslagen beaktas inte att kommunerna inte längre ansvarar för räddningsväsendet och att kommunerna därför inte längre har sakkunskap, personalresurser, utrustning eller finansiering för efterbehandling av stora olje- och kemikalieskador till havs. Den sakkunskapen och de resurserna finns i nuläget främst hos Gränsbevakningsväsendet, Tillsyns- och tillståndsverket och välfärdsområdena.

Kommunernas roll och ansvar för beredskap, organisering, finansiering och genomförande av efterbehandling bör vara betydligt mindre än vad som nu föreslås. I stället bör statliga myndigheter såsom Gränsbevakningsväsendet och Tillsyns- och tillståndsverket samt välfärdsområdenas räddningsverk i första hand ansvara för dessa uppgifter. Kommunernas roll bör vara stödjande och utgå från de resurser kommunerna faktiskt har i nuläget.

Era kommentarer om finansieringen i anslutning till utarbetandet av beredskapsplanerna:

I lagförslagen ingår inga bestämmelser om finansiering av de uppgifter som föreslås påföras kommunerna.

Larso kommun anser att staten ska ha hela finansieringsansvaret för efterbehandling av stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor.

Om kommunerna trots allt påförs nya eller utökade uppgifter, bör det i lagen finnas tydliga bestämmelser om full statlig finansiering av kommunernas kostnader.

Lagförslagen leder till ojämlik behandling av de finländska kommunerna, eftersom de nya uppgifter som föreslås och kostnaderna för dem enbart drabbar kustkommunerna.

Beslut:

Kommunstyrelsen beslöt godkänna förslaget.

Utkast

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om samarbete mellan vissa kommuner vid ordnande av efterbehandling av stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor på havsområden och till lag om ändring av 111 a § i räddningslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om samarbete mellan vissa kommuner vid ordnande av efterbehandling av stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor på havsområden samt att räddningslagen ändras.

I den nya lagen föreslås bestämmelser om vissa kommuners samarbete och beredskap när det gäller att ordna efterbehandling enligt 111 a § i räddningslagen när det är fråga om en sådan stor fartygsoljeskada eller fartygskemikalieolycka på havsområden som medför allvarlig risk eller olägenhet för miljön eller människors hälsa. Enligt förslaget ska samarbetskyldigheten gälla kustkommunerna, som ska ansvara för ordnandet av efterbehandling av stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor och för beredskapen för detta enligt samarbetsområde. Det ska finnas tre samarbetsområden: södra, västra och norra samarbetsområdet. Till det södra samarbetsområdet hör kustkommunerna i landskapet Nyland och landskapet Kymmenedalen. Till det västra samarbetsområdet hör kustkommunerna i landskapet Egentliga Finland, landskapet Satakunta och landskapet Österbotten, och till det norra samarbetsområdet hör kustkommunerna i landskapet Mellersta Österbotten, landskapet Norra Österbotten och landskapet Lappland. Som en del av beredskapen för efterbehandling ska samarbetsområdena göra upp beredskapsplaner för hur efterbehandlingen av stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor på havsområden ska ordnas.

Samtidigt föreslås det att 111 a § i räddningslagen ändras så att det i paragrafen tas in bestämmelser om skyldigheten att ordna efterbehandling av fartygskemikalieolyckor som medför allvarlig risk eller olägenhet för miljön eller människors hälsa.

Genom regeringspropositionen genomförs de föresatser i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering som hänför sig till säkerställande av en tillräcklig oljebekämpningsberedskap, säkerställande av den nationella säkerheten och samhällets kriställighet, differentiering av kommunernas uppgifter samt statens åtagande att finansiera kommunernas nya uppgifter och utvidgningen av uppgifterna fullt ut. Dessutom genomför propositionen den föresats i regeringens halvtidsöversyn enligt vilken regeringen kommer att beakta de olikartade förhållandena i kommunerna och stödja och utveckla ökat organiseringsarbete mellan kommunerna. Riksdagen har också i sitt uttalande om lagen om miljöskadefonder förutsatt att det ses till att en god oljebekämpningsberedskap upprätthålls.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2027 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2027.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
LAGFÖRSLAG	3
1. Lag om samarbete mellan vissa kommuner vid ordnande av efterbehandling av stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor på havsområden	3
2. Lag om ändring av 111 a § i räddningslagen	4
BILAGA	6
PARALLELLTEXT	6
2. Lag om ändring av 111 a § i räddningslagen	6

Lagförslag

1.

Lag

om samarbete mellan vissa kommuner vid ordnande av efterbehandling av stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor på havsområden

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att främja samarbetet mellan vissa kommuner när det gäller att ordna efterbehandling av stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor på havsområden och ha beredskap för detta, så att de olägenheter som skadorna orsakar människor, miljön och egendom blir så små som möjligt.

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om vissa kommuners samarbete och beredskap när det gäller att ordna efterbehandling enligt 111 a § i räddningslagen (379/2011) när det är fråga om en sådan stor fartygsoljeskada eller fartygskemikalieolycka på havsområden som medför allvarlig risk eller olägenhet för miljön eller människors hälsa.

3 §

Samarbetsområden för efterbehandling

För ordnande av efterbehandling av och beredskap för stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor på havsområden finns tre samarbetsområden, vilka är

1) södra samarbetsområdet, som består av kustkommunerna i landskapen Nyland och Kymmenedalen,

2) västra samarbetsområdet, som består av kustkommunerna i landskapen Egentliga Finland, Satakunta och Österbotten,

3) norra samarbetsområdet, som består av kustkommunerna i landskapen Mellersta Österbotten, Norra Österbotten och Lappland.

På ordnande av verksamheten i samarbetsområdena tillämpas vad som i 8 kap. i kommunallagen (410/2015) föreskrivs om samarbete mellan kommuner.

Samarbetsområdena har till uppgift att förbereda sig på att ordna efterbehandling och delta i genomförandet av den i enlighet med denna lag.

4 §

Beredskap

Samarbetsområdet ska genom en beredskapsplan och andra åtgärder förbereda sig på att ordna efterbehandling av stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor på havsområden.

5 §

Beredskapsplan

Samarbetsområdet ska göra upp en beredskapsplan för ordnande av efterbehandling av stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor på havsområden. Tillstånds- och tillsynsverket styr beredskapsplaneringen i samarbetsområdet.

I beredskapsplanen ska de regionala förhållandena beaktas och de riskfaktorer som kan orsaka stora fartygsoljeskador eller fartygskemikalieolyckor på havsområden identifieras. I beredskapsplanen ska det anges hur efterbehandlingen i samarbetsområdet organiseras, vilka aktörer som deltar i efterbehandlingen och vilka deras uppgifter är.

Beredskapsplanen ska hållas uppdaterad och behovet av att uppdatera den ska bedömas minst vart fjärde år.

Det centrala innehållet i beredskapsplanen ska delges miljöministeriet, Tillstånds- och tillsynsverket, räddningsmyndigheterna i samarbetsområdets välfärdsområden, Gränsbevakningsväsendet och andra aktörer som enligt samarbetsområdet är behövliga.

Miljöministeriet kan bevilja samarbetsområdet statsunderstöd för utarbetande eller uppdatering av en i denna paragraf avsedd plan inom ramen för det anslag som anvisats i statsbudgeten. På understödet tillämpas statsunderstödslagen (688/2001).

Närmare bestämmelser om innehållet i samt beredningen och behandlingen av beredskapsplanen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Samarbetsområdena ska inleda sin verksamhet inom ett år från ikraftträdandet av lagen.

Samarbetsområdena ska utarbeta den första beredskapsplanen enligt 5 § senast ett år från det att samarbetsområdena inledde sin verksamhet.

2.

Lag**om ändring av 111 a § i räddningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i räddningslagen (379/2011) 111 a §, sådan den lyder i lagarna 1353/2018, 1264/2022 och 581/2025, som följer:

111 a §

Efterbehandling av oljeskador och fartygskemikalieolyckor

Miljöministeriet svarar för den allmänna styrningen, uppföljningen och utvecklingen när det gäller efterbehandling.

Kommunen ansvarar vid behov för efterbehandlingen av oljeskador inom sitt område. De kommunala myndigheterna och verken ska vid behov delta i efterbehandlingen.

Kommunen ansvarar vid behov också för rengöring och istandsättning av mark, grundvatten och kustområden som förorenats till följd av en sådan fartygskemikalieolycka som medför allvarlig risk eller olägenhet för miljön eller människors hälsa så snart nödvändiga bekämpningsåtgärder för att begränsa skadan och samla upp skadliga ämnen har genomförts (efterbehandling av fartygskemikalieolyckor). De kommunala myndigheterna och verken ska vid behov delta i efterbehandlingen.

Efterbehandlingen leds av den myndighet som den berörda kommunen bestämt. Tillstånds- och tillsynsverket styr och samordnar efterbehandlingsarbetet, om bekämpningen omfattar flera kommuner. Bestämmelser om kommunernas samarbete vid efterbehandling av fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor finns i lagen om samarbete mellan vissa kommuner vid ordnande av efterbehandling av stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor på havsområden (xx/xxxx).

Vad som i 36 § 2 mom. och 36 a § föreskrivs om befogenheterna för räddningsledaren, gäller även den myndighet som leder efterbehandlingen.

Vad som i 89 a och 89 b § föreskrivs om rätt för den myndighet som leder räddningsverksamheten vid oljeskador och fartygskemikalieolyckor att få uppgifter, gäller även den myndighet som leder efterbehandlingen.

Vad som i 99 a § 1 mom. föreskrivs om myndigheters rätt att få ersättning för kostnaderna för bekämpning av oljeskador och fartygskemikalieolyckor tillämpas även på kommuners rätt att få ersättning för kostnaderna för efterbehandling. Bestämmelser om kommuners rätt att ur miljöskadefonden få ersättning för kostnaderna för efterbehandling av oljeskador finns i lagen om miljöskadefonden.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 20xx

Statsminister

Förnamn Efternamn

..minister Förnamn Efternamn

*Bilaga
Parallelltext*

2.

Lag

om ändring av 111 a § i räddningslagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras i räddningslagen (379/2011) 111 a §, sådan den lyder i lagarna 1353/2018, 1264/2022 och 581/2025, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

111 a §

111 a §

Efterbehandling av oljeskador

*Efterbehandling av oljeskador och
fartygskemikalieolyckor*

Miljöministeriet svarar för den allmänna styrningen, uppföljningen och utvecklingen av efterbehandlingen av oljeskador.

Kommunen ansvarar vid behov för efterbehandlingen inom sitt område. De kommunala myndigheterna och verken ska vid behov delta i efterbehandlingen.

Miljöministeriet svarar för den allmänna styrningen, uppföljningen och utvecklingen när det gäller efterbehandling.

Kommunen ansvarar vid behov för efterbehandlingen av oljeskador inom sitt område. De kommunala myndigheterna och verken ska vid behov delta i efterbehandlingen.

Kommunen ansvarar vid behov också för rengöring och istandsättning av mark, grundvatten och kustområden som förorenats till följd av en sådan fartygskemikalieolycka som medför allvarlig risk eller olägenhet för miljön eller människors hälsa så snart nödvändiga bekämpningsåtgärder för att begränsa skadan och samla upp skadliga ämnen har genomförts (efterbehandling av fartygskemikalieolyckor). De kommunala myndigheterna och verken ska vid behov delta i efterbehandlingen.

Efterbehandlingen leds av den myndighet som den berörda kommunen bestämt. Tillstånds- och tillsynsverket styr och samordnar efterbehandlingsarbetet, om bekämpningen omfattar flera kommuner.

Efterbehandlingen leds av den myndighet som den berörda kommunen bestämt. Tillstånds- och tillsynsverket styr och samordnar efterbehandlingsarbetet, om bekämpningen omfattar flera kommuner. *Bestämmelser om kommunernas samarbete vid efterbehandling av fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor finns i lagen om samarbete mellan vissa kommuner vid*

Gällande lydelse

Vad som i 36 § 2 mom. och 36 a § föreskrivs om befogenheterna för räddningsledaren, gäller även den myndighet som leder efterbehandlingen.

Vad som i 89 a och 89 b § föreskrivs om rätt för den myndighet som leder räddningsverksamheten vid oljeskador och fartygskemikalieolyckor att få uppgifter, gäller även den myndighet som leder efterbehandlingen.

Vad som i 99 a § 1 mom. föreskrivs om myndigheters rätt att få ersättning för kostnaderna för bekämpning av oljeskador och fartygskemikalieolyckor tillämpas även på kommuners rätt att få ersättning för kostnaderna för efterbehandling. Bestämmelser om kommuners rätt att ur miljöskadefonden få ersättning för kostnaderna för efterbehandling finns i lagen om miljöskadefonden.

Föreslagen lydelse

ordnande av efterbehandling av stora fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor på havsområden (xx/xxxx).

Vad som i 36 § 2 mom. och 36 a § föreskrivs om befogenheterna för räddningsledaren, gäller även den myndighet som leder efterbehandlingen.

Vad som i 89 a och 89 b § föreskrivs om rätt för den myndighet som leder räddningsverksamheten vid oljeskador och fartygskemikalieolyckor att få uppgifter, gäller även den myndighet som leder efterbehandlingen.

Vad som i 99 a § 1 mom. föreskrivs om myndigheters rätt att få ersättning för kostnaderna för bekämpning av oljeskador och fartygskemikalieolyckor tillämpas även på kommuners rätt att få ersättning för kostnaderna för efterbehandling. Bestämmelser om kommuners rätt att ur miljöskadefonden få ersättning för kostnaderna för efterbehandling *av oljeskador* finns i lagen om miljöskadefonden.

Denna lag träder i kraft den 20 .